

Eminentissimi Ac Reverendissimi Domini, D. Joannis Baptistæ, Cardinalis De Luca, Theatrum Veritatis Et Justitiæ, Sive Decisivi Discursus

Ad Veritatem Editi In Forensibus Controversiis, Canonicis & Civilibus, in quibus in Urbe Advocatus, pro una partium scripsit, vel Consultus respondit ; Cum Indicibus Argumentorum, Causarum ac Rerum luculentissimis. Opus Tam Judicibus, Quam Causarum Patronis, atque omnibus in utroque Foro ...

Pars I. De judiciis & judicialibus. Hoc est de Sententia & re judicata, Executione, Attentatis, Judice, Notario, Advocatis, Procuratoribus, Expensis, & aliis ad materiam judiciorum. Pars II. Relatio Romanæ Curix forensis, ejusque Tribunalium, & Congregationum

**Luca, Giovanni Battista de
Coloniae Agrippinae, 1691**

IV. Quomodo Papa suam jurisdictionem vel potestatem exerceat in omnibus ejus principatibus, vel personis, tàm per seipsum, quàm per ejus Officiales, & Magistratus; Et quinam isti sint; Et præsertim ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-74090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-74090)

ficiam, Collegium nullam habeat jurisdictionem, jure suo eo modo quo habeat in jure Episcopali Urbis, ut supra; Hinc motivabant aliqui timorata conscientia Cardinales, quod male Collegium se ingerebat, dando secretario Congregationis Concilii vel alteri Episcoporum & Regularium, seu Nuntiis aliquos ordines in concernentibus potestatem ecclesiasticam, seu pontificiam, extra districtum Urbis, ad quem se protendit potestas Episcopalis; Verum dicebam, quod id ubi necessitas, vel justa causa ad prædictarum Constitutionum præscriptum exigere, rectè fieri valeat ex potestate Patriarchali, intra partes sub hoc Patriarchatu sine dubio cadentes, atque ita tolli dicebam difficultatem.

De mum quo ad ea, quæ concernunt dominium vel principatum temporalem; Sive ipse referatur donationibus & concessionibus Constantini, aliorumque Imperatorum & Principum juxta enunciata, *disc. præcedenti*; Sive deditio populorum, vel alteri cuicumque titulo; Cum Papa consideretur tanquam Princeps temporalis, regulandus jure aliorum Principum temporalium; Hinc sequitur ut habitualis potestas resideat penes Rempubliam, cujus Princeps dicitur mansus, vel primus minister & regulator; Et per consequens ut eo naturaliter, vel civiliter mortuo, ipsa reassumat suam potestatis exercitium, Sed quoniam istud impossibile est explicari per universam Rempubliam, omnesque populos; Hinc proinde, de generali Principatum consuetudine, illud que transfusum est in aliquem Senatuum, vel in alium certum comitalem, qui sit totius Reipublicæ representativus; Eo modo quo (ex. gr.) in praxi Diffinitores, & alii Vocales congregati in Capitulo generali representant universam Religionem, illamque regunt, Idque adaptabile est Collegio in comitiis coadunatis pro electione Principis; Ideoque in hac parte eius potestas latius patet, quam ubi agatur de usus clavium.

In iis autem casibus, in quibus respectivè, ut supra, jurisdictionis vel potestatis intrat durantibus executis ante ingressum conclavis, negotia explicantur in congregationibus quotidie haberi solitis ut supra; In conclavi autem, ob Collegii continuas occupationes in binis scrutiniis, quæ de mane & de sero fiunt pro futura electione, explicantur per tria Capita ordinum, quæ quotidie per circulum deputantur, idque ritualia potius concerni; Aliaque ad hanc materiam insinuant dicti Moderni de hac electione tractantes cum ista non sit formalis tractatio, sed simplex relatio rerum magis practicabilium.

DISCURSVS IV.

Quomodo Papa suam jurisdictionem vel potestatem exercent, in omnibus ejus principatibus, vel personis, tam per se ipsum, quam per eius Officiales, & Magistratus; Et quinam isti sint; Et præsertim de Legatis, & Nuntius.

S V M M A R I V M.

- 1 **A**ntiquitus Papa solus suum munus explebat & quare.
- 2 De origine sive introductione Cardinalium.
- 3 De communicatione regiminis facta Cardinalibus, & introductione Consistorii.
- 4 De Vicario, aliisque Cardinalibus Officialibus Papa, & de aliis officialibus.
- 5 De eodem, & de distinctione Officialium in Curia, & extra.
- 6 De Consistorio Cardinalium.
- 7 Qui sint Iudices & Officialis in Curia, & Congregatione Cardinalium.
- 8 De Officialibus, & Tribunalibus tam Principatus temporalis quam ecclesiastici.
- 9 De Officialibus Palatii seu particularibus.
- 10 Patriarchæ, Archiepiscopi, & Episcopi sunt etiam Officialis Pape, & de ratione.
- 11 De Legatis de latere, eorumque jurisdictione, & potestate, ac præminentis.
- 12 De Legatis Ordinariis provinciarum status ecclesiastici.
- 13 Auditor vel Locum tenens generalis Legati, quam potestatem habeat.
- 14 De potestate Legatorum Ordinariorum, & anstantiant contrarius.
- 15 De Vicelegato, eiusque potestate.
- 16 De Nuntiis Apostolicis, & Internuntiis, vel Collectoribus.
- 17 De Gubernatoribus, & Præsidibus Civitatum, & provinciarum status ecclesiastici.
- 18 Quod isti sint magistratus seculares, sed eis quandoque communicatur iurisdicchio cum clericis, & ecclesiasticis.
- 19 De occupationibus Pape in singulis diebus, & horis.
- 20 De bonis effectibus exinde resultantibus, bonoque civili regimine huius principatus.
- 21 Quod bonum regimen proveniat ab integritate Officialium, & ministrorum.
- 22 De gubernio tempore pestis.
- 23 Quando attendi debeat potius causa virtutis, quam ipsa virtus, & quando? e contra.

Quamvis illa eadem potestas, ac jurisdictionis, quam habet, & exercet hodie Papa, saltem juxta duas, vel tres distinctas ecclesiasticas personas, Episcopi scilicet Ecclesiæ universalis, & Patriarchæ Occidentis, ac etiam Episcopi particularis Urbis, esset quoque penes illos primitivæ Ecclesiæ Pontifices, qui in criptis, & splendens vitam ducere, ac pontificias partes occulto explere coacti erant, in summa etiam paupertate vivendo, atque carceribus, & tormentis, ac martyrio subiecti; Attamen cum ob gentium ac tyrannorum persecutiones, & oppressiones, exiguumque fidelium numerum, eorum munus circa merè spiritualia, & sacramentalia, pro frequentiori exercitio consistere, per epistolas solum ab aliarum mundi partium Episcopis consulti super rebus ad fidem spectantibus, super sacre Scripturæ interpretatione; Et quandoque (licet rarè & occulte) aliquod Episcoporum Concilium celebrantes; Hinc proinde, per se ipsos, absque tot Officialium, ac Magistratum opera, vel adiutorio, dictas merè spirituales partes explicabant.

Excretō autem paulatim fidelium numero in Urbe, eadem tamen infidelium persecutione adhuc durante, ut inter clericos & ecclesiasticos ministros confusiones tollerentur, atque oves proprios, ac distinctos cognoscerent pastores, & e converso isti eas cognoscerent; Primō S. Dionysius occasione divisionis universalis totius Orbis in dioceses, deindeque S. Pontifex Marcellus plurimum Ecclesiarum, formalium potius quam materialium in numero viginti quinque distributionem fecit in Urbe sub nomine titularum, dum tunc publicus usus, vel cultus Ecclesiarum consecratarum non permittebatur usque ad tempora Constantini, sed in aliqua domo, vel cripta, occulte fideles ad sacrificia, aliaque divina peragenda congregabantur, ac propterea fuit potius distributio regionum, vel contratarum, tanquam per speciem subalternarum diocesium, ut fideles in ea contrata, vel in certis finibus viventes, ita suam Ecclesiam parochialem constituerent; Cumque excrecente fidelium numero, illi, qui tanquam parochi seu pastores præpositi fuerant, in omnibus supplere non possent; unde propterea inferiores clericos, & ministros, in adjuutores assumere oportet; Hinc proinde ipsi principales clerici, seu parochi, fixè additi seu inordinati, clericum repræsentare ceperunt, atque Pontificem eligere, ita inordinatorum seu Cardinalium nomen seu vocabulum assumendo.

Postquam verò suscepto per Constantinum Magnum baptisinate, sub Pontificatu sancti Silvestri, tranquillitas Ecclesie secuta est, materialium Ecclesiarum consecratarum usus publicus haberi cepit, penèque universis Orbis fidem suscepit, Nec non (juxta unam opinionem) ex donatione Constantini Pontifex temporale principatum quoque adeptus est, Hinc excretis negotiis, & occupationibus, cum formali determinatione causarum, eisdem parochos, vel Cardinales, quos ut supra, prædecessores Pontifices in depresso persecutionum status, socios & adjuutores assumpserant pro Sacramentorū, & divinorum administratione Pontifices successores, in hoc statu meliori assumpserunt etiam in socios, & adjuutores, seu consiliarios, pro causarum, ac negotiorum Ecclesie determinatione, unde propterea invaluit usus Consistorii, id est congregationis Papæ cum Cardinalibus pro dictis negotiis explicandis. Adinstar illius prophani Consistorii, quod Princeps, vel Imperator, cum senatu constituebat; Incertumque est in illis primævis temporibus, an statutis diebus, vel solum quando necessitas vel oportunitas exigeret, id sequebatur; Unde propterea relinquendo locum veritati, super hoc primævo rerum statu, de quo ad antiquarios potius curiositatis, vel eruditionis gratia, agere perinet, quam ad forenses; In posteriori tamen tempore, de quo Juriste loquuntur, *Vest. & ad. in prax. in princ.* usus erat, quod bis in hebdomada fiebat Consistorium, in quo, in forma iudicii, prævia discussione, per partium Advocatos, & Procuratores, omnes causæ, etiam contentiosæ inter privatos decidebantur, eo modo, quo de præfenti fit per Rotam, aliaque Tribunalia; *De his agit infra disc. seq. & tit. de iurisdict. disc. 34. & in prima discept. Cardin. de subicis impress. post eundem tit. de iurisdict.* Atque propterea inolevit usus Advocatorum, & Procuratorum palatii seu Consistorialium, ac scilicet, cuique ignoto, ac non probato causidi-

co pateret aditus ad causas, quæ in Consistorio Papæ & Cardinalium tractabantur, ut infra in Procuratorum & Advocatorum Rubrica advertitur. *Inf. in discursu in quo agitur de Curialibus.*

Magis autem crescente exstimatione auctoritatis Pontificis, ac etiam Cardinalicia dignitate, graviore solum causæ tractari ceperunt in Consistorio, quod proinde semel tantum in hebdomada haberi cepit, alias verò causas idem Pontifex cognoscebat, ac decidebat in capella, cum voto & interventu ejus Cappellanorum, unde prodit Tribunal Rote, ut infra in eius particulari rubrica habetur *infra disc. 32.*

Atque sicuti aliæ Ecclesie Cathedralis & Metropolitanæ suos Officiales habebant fixos, quorum unus esset adjutor, seu Vicarius Episcopi in temporalibus, nempe Archidiaconus, & alter in spiritualibus, nempe Archipresbyter, ac etiam habent Cancellarium, & Oeconomum; *De præcipient. disc. 20.* Ita Papa Episcopus Ecclesie universalis, pro exercitio jurisdictionis temporalis, habebat in Vicarium Cardinalem Archidiaconum, & pro illo spiritualis Cardinalem Penitentiarium, nec non Cancellarium, qui tanquam Notarius vel Secretarius explicaret acta Consistorii, & alia, quæ per Papam gerebantur; Ac etiam Cardinalem Camerarium, qui gereret eas partes, quas in inferioribus Ecclesiis gerit Oeconomus major, seu generalis mensæ Episcopalis, unde propterea magna erat auctoritas Archidiaconi, & Penitentiarium; Verum suppresso postmodum officio, vel dignitate Archidiaconi, eius auctoritas in temporalibus, paulatim penè tota transit in Camerarium, cujus munus in magna parte hodie explicant Auditor Camera, & Governator Urbis, ac etiam Tribunal Camera, ac alia ipsiusmet hodierni Camerarii, & Thesaurarii generalis, ut inferius in particularibus eorundem Tribunalium rubricis insinuat.

Attento verò præsentis temporis statu, (de quo ad rem agere pertinet,) Retentaque pluries insinuata distinctione personarum in Papa, nempe Summi Pontificis, & Principis temporalis Status ecclesiastici, ac etiam Episcopi particularis Urbis; Idem Papa duas habet species, officialium, ac ministrorum pro hujusmodi regimine, unam scilicet in Curia, & alteram extra; Et quamvis in plerisque Tribunalibus, vel officiis, dignoscatur personarum vel principatum distinctio, attamen in plerisque aliis ea non dignoscitur, sed promiscuè negotia pertractantur, ad omnes dictas personas respectivè pertinentia, ut in singulorum Tribunalium ac Magistratum, vel officiorum particularibus rubricis advertitur.

Agendo itaque de illis Curia Romana, Papa præsentis, omnium primum, ac majus & supremum quod omnia negotia omnium principatum, vel personarum habitualiter complectitur, est præfatum Consistorium Papæ, cum omnibus Cardinalibus, licet actualiter, seu in exercitio aliqua tantum graviora negotia in eo tractentur, ut infra *disc. seq.*

Post

Post Consistorium verò, sunt hodiè nonnullae Congregationes Cardinalium, quae ignota fuerunt antiquis Scriptoribus, qui de Romana Curia praestigere professi sunt, utpote postmodum erectae, ex eodem Cardinalium Collegio vel cœtu constitutae, quales sunt, Congregatio universalis Inquisitionis, quae sancti Officii vulgo dicitur Concilii Tridentini; Episcoporum & Regularium; Consistorialis; Rituum Ecclesiasticorum; Immunitatis Ecclesiasticae; Fabricae sancti Petri; Indicis librorum; Consulta; Aquarum Confinium, & Viarum; Indulgentiarum, & Reliquiarum; Propaganda fidei; Boni regiminis, Visitationis Apostolicae, reformationis Regularium; Ac etiam quandoque illa Status, aliaque extraordinaria, & particularis, quae per Papam particulariter, pro aliquibus negotiis deputari solent; Ultra multa Tribunalia merè forensia, quibus mediantibus, idem Papa omnes causas, ad utrumque principatum, atque ad Episcopatum respectivè pertinentes cognoscit, ac decedit, ut infra.

Distinguendo autem eas Congregationes, vel Tribunalia, quae peculiaria sunt, sive distincta singulorum principatum, ab iis, quae sunt communia, seu promiscua; Quatenus pertinet ad personam Episcopi particularis Urbis, negotia hujus fori Episcopalis pertractantur per Cardinalem Vicarium, alioque hujus Tribunalis officiales, ac etiam per S. Congregationem Visitationis Apostolicae.

Negotia verò pertinentia ad principatum temporalem, absque mixtura alterius figure vel Episcopatus in Urbe, eiusque districtu, vel personae Pontificiae, tractantur per Tribunalia Gubernatoris & Senatoris, forique Capitolini; Generaliter verò per universum Statum, sunt Congregationes consultae, & boni regiminis, & Aquarum Confinium, ac viarum; Ac etiam in Urbe adsunt aliqua Tribunalia particularia pro certo genere causarum, cum aliqua majori amplitudine; Ut sunt (exempli gratia) Gubernator Burgi, & alia Tribunalia, quae recensentur infra sub Tribunali Camerae; Ultra infinitum pene numerum Judicum particularium aliquarum Ecclesiarum, vel locorum piorum, vel Collegiorum, & artium; Ut quoad forum ecclesiasticum sunt, Archiepiscopi, trium Basilicarum Patriarchalium, & Cardinales titulares, in suis respectivè titulis; Et respectu fori temporalis, sunt iudices artium & collegiorum, seu ministeriorum.

Quo verò ad majorem dignitatem ecclesiasticam, seu pontificiam, pro regimine Ecclesiae universalis, sunt superius enunciatæ Congregationes; Inquisitionis universalis; Concilii Tridentini; Episcoporum & Regularium; Consistorialis; Rituum ecclesiasticorum; Immunitatis ecclesiasticae; Propaganda fidei; Indicis librorum, & Indulgentiarum, Fabricae, & aliae, utpote percutientes negotia Ecclesiae in universum.

Tribunalia verò magis contentiosa, quae promiscuè tractant causas, & negotia utriusque principatus, ecclesiastici & temporalis, ac etiam Episcopatus Urbis, pro instantiarum di-

versitate respectivè, sunt illa; Utriusque Signaturæ Gratiae & Justitiæ; Rota Camera, Auditoris camerae Thesaurarii; Et Camerarii; Ac etiam quaedam Tribunalia pro regimine Urbis, quae eandem habent mixturam utriusque potestatis ecclesiasticae, & temporalis; ex persona scilicet Episcopi, & Principis, ac etiam quandoque extra districtum, ex persona Pontificis; ob communicatas facultates etiam cum personis ecclesiasticis, ut est Tribunal Aedilium seu Magistrorum viarum; ac etiam sunt Praesidentes Annonæ, Græciæ, Zecchæ, Riparum, & viarum, ac similes.

Habet item Papa plures particulares Officiales, ac ministros pro suis respectivè muneribus, ac personis ut supra explicandis, ut nempe sunt, Cardinalis superintendens generalis Status ecclesiastici, primusque, ac magis intimus, & fiduciarius Papa minister, qualis est ille, qui, sive per veritatem, sive per affectionem, Cardinalis nepos dicitur, & qui apud vulgus Patronus nuncupatur; Item Secretarius Status, Datarius, Secretarius brevium, Domesticus Auditor, & Palatii Praefectus; Et eiusdem Palatii magister; Ac etiam sunt, Vicecancellarius, Poenitentiarum major, Et Camerarius, quorum singuli dependentes, ac subordinatos habent officiales, & ministros, ideoque aliquam constituunt speciem tribunalis; Ultra alios ministros aulicos, qui non soli servitio personae addicti sunt, sed etiam regimini doctorum principatum, puta Secretarius literarum, vel brevium ad Principes Secretarius memorialium, Elemosynarius, Secretarius cistarum, & similes.

De singulis autem dictis Magistratibus, & Officialibus vel Tribunalibus agendo insinuatur, in quibus eorum munus versetur, & quando eorum viva vocis oraculo deferatur.

Extra Curiam verò, spectata majori, seu principali persona Summi Pontificis, in concendentibus regimen Ecclesiae universalis; Sub nomine Officialium, & adiutorum Papae, juxta unam opinionem, veritatem receptam, ac in Curia (quam tamen, ut aliis dictum est, aliqui Ultramontani non de facili admittunt) largè, seu mediatè, recensentur; Catholici Patriarchae; Primates, Archiepiscopi, & Episcopi; alique inferiores Praelati, spirituales seu quasi Episcopalem jurisdictionem habentes. Cum etenim Papa dicatur Episcopus Ecclesiae universalis, ac Ordinarius Ordinariorum, habens universum mundum pro diocesi, ut supra *discursu* 2. advertitur; Hinc per necesse danda est hæc subordinatio, quod scilicet alii Praelati, quamvis in pontificali dignitate, vel ordine constituti, censendi sint quidem pastores sibi commissorum gregum vel ovium, ita pro meliori regimine distributorum, sed subordinati primo pastori, a quo, vel cum cujus auctoritate praepositi sunt, juxta illam proportionem, quae cadit inter Episcopum, & parochos vel plebanos singulorum locorum diocesis; Si etenim hæc subordinatio non adesset, non potuisset Papa interdicare Episcopis, ac Praelatis provisiones beneficiorum, quae sub Apostolicis reservationibus vel affectionibus cadunt, aliaque multa eis prohiberi, sibi que reservare, quae inspecta jurisdictione nativa, & antiquorum Canonum dispositione, sunt juris Episcopalis.

Magis

Magis proximè autem, magisque immediatè, inspecta eadem persona pontificia, ejus vicarii seu officiales sunt; Primo loco extraordinarii Legati Apostolici, qui juxta modernam praxim, nonnisi constituti in cardinalitia dignitate deputari solent, & qui de latere dicuntur, apud Reges, & magnos Principes pro bellis componendis, vel pro fœdere adversus infideles, vel hæreticos, & similibusque gravioribus negotiis; Antiquiori autem tempore historiae docent, quod etiam non constitutis in cardinalitia dignitate, hoc munus demandari solebat.

Istorum Legatorum extraordinariorum, qui ut supra de latere dicuntur, magna esse solet auctoritas, ea tamen certam ac uniformem non habet regulam; Generaliter etenim pro regula statui potest, ut eis in sibi commissa provincia, vel regione, competant omnes illæ facultates, quæ competunt Episcopis in eorum diocesisbus *Cavaler. dec. 15. num. 2.* Et ulterius Papa solet multas facultates eis communicare circa collationem beneficiorum reservatorum, & concessionem aliquarum dispensationum, aliarumque gratiarum & indulgentiarum, in magis, vel minus ampla forma, adeo ut hujusmodi Legati habeant formalem Datariam, eisque plures Prælati, tanquam officiales & ministri assignari soleant, & præsertim unus ex Rotæ Auditoribus, qui Datarii, & consilii partes expleat, ut tanquam peritus, consulere valeat, quænam pro Sede Apostolica stylo, concedi, vel respectivè denegari debeant, atque ad hunc effectum eisdem etiam assignantur aliqui inferiores ministri versati in Dataria, & Cancellaria Apostolica.

Item hujusmodi Legatorum in loco legationis magna est præ eminentia supra omnes Prælatos, ac etiam supra Cardinales, quamvis antiquiores, ac aliàs digniores; Ad instar illius Canonici qui gerendo munus Vicarii generalis, vel officialis Episcopi, alios Canonicos vel Dignitates majores præcedit, Ideoque eo præsentè, ad ipsum pertinet pontificales solemnitates; vel præ eminentias explicare, tam circa præ eminentem sessionem in choro elato, quam circa impartitionem solemnem benedictionis populi, ac erectionem crucis, cum similibus, à quibus Episcopus in propria diecesi abstinet. *de his & aliis Gambar. de potestate legati Vermigliol. cons. 442. Surd. cons. 403. ambo in eodem casu an Legatus disponat ab ordine subdiaconatus, & an disponat contra jus Rot. dec. 171. p. 5. rec. dec. 207. n. 34. apud Posth. de subhast. & apud Bich. dec. 381.*

Altera est species Legatorum ordinariorum, qui pariter nonnisi ex Cardinalium Collegio, juxta hodiernam praxim, deputari solent, pro regimine vel supremo vicariatu aliquarum Provinciarum vel ditionum Status Ecclesiastici; Ut attentè pariter hodierna praxi, sunt Legati, Avenionensis, Bononiensis, Ferrariensis, Urbinate, & Amilii seu Romandioli; Quamvis in ista ultima provincia, legatio non sit fixa sicuti sunt alie, dum nostrà ætate, sub Urbano VIII. & Innocentio decimo, illa committi consuevit regimini Prælati sub nomine Præsidentis; Et quandoque (licet rarò) in guberniis præsidialibus seu provincialibus, Marchiæ cujus Civitas residentialis est Maceratenfis; Et Umbriz cujus civitas residentialis est Perusina; Et Patrimonii cujus civitas residentialis, est Viterbiensis; Cardinalis Legatus deputari consuevit, pro

Card. de Luca. Relatio Curia Romana.

ut temporum opportunitas exigeret.

Ista verò Legatorum species, percutit potiùs alteram personam Principis temporalis, dum eorum munus principaliter concernit regimen temporale, ideoque censendi sunt Præsides seu Vicarii provinciarum principatus temporalis; Eo modo, quo (ex-gr.) Rex Catholicus in Italia deputat Proreges vel Gubernatores, & Vicarios in principatibus ejus monarchiæ annexis; Vel; magis proximè, erant illi Præsides Provinciarum Regni Neapolitani, qui sub nomine Proregum, & Vicariorum deputabantur. quando dictum Regnum proprium Regem ibi residentem habebat.

Bènè verum est, quod in hujusmodi Legatis verificatur illa eadem mixtura utriusque, regiæ, & pontificiæ potestatis, quæ ut supra practicatur in pluribus Tribunalibus, ac Magistratibus Curia, quod scilicet quamvis principaliter præponatur regimini temporalis juxta dicta exempla, adèd ut eorum Auditor generalis, qui est Judex ordinarius causarum ad ejus forum pertinentium, dicatur potiùs Judex laicus, ut quandoque practicavi in Signatura; Attamen Papa aliam pontificiam personam induendo, plures eis communicat ecclesiasticas, seu spirituales facultates, majores, vel minores, juxta temporum opportunitates, illos præsertim constituendo Judices appellationum, & recursum ab Ordinariis, aliisque Prælati, cum eisdem præ eminentiis ecclesiasticis, de quibus supra, juxta diversam praxim seu observantiam, cui nimum in hoc deferendum est.

Istorum verò Legatorum potestas magis restricta est, adèd ut, legibus canonicis vel civilibus derogare, vel dispensare non possint, neque illa concedere vel statuere, quæ sint eis contraria; Undè propterea in casus contingencia pluries per Rotam decisum fuit, ut Constitutiones Legatorum, seu localia Statuta cum eorum auctoritate confirmata, attendi non debeant in iis, quæ de directo sunt contra jus; Nisi antiqua recepta consuetudo, pro ipsarum legationum diversis moribus, aliter suadeat. *apud Bich. dicta decis. 381. dicta dec. 207. apud Pest. de subhastat. Duno. zort. dec. 527. n. 4.*

Hujusmodi Legatis, Alter officialis per Papam adjungi solet, in Prælatura statu constitutus, qui Vicelegatus nuncupatur, isque ex quodam recepto usu, tanquam Legati Vicarius generalis, eisdem exercet facultates indefinitè. Legato absente, ut praxis docet in Vicelegato Avenionensi; dum ea Legato committi solet dicto Cardinali primo ministro, qui nepos dicitur, atque continuo residet in curia apud ipsum Papam, atque ipso Legato præsentè, adhuc aliquas habet facultates juxta cujuslibet legationis praxim vel observantiam, cui deferendum est. *Gratian. disc. 166. n. 1. dec. 73. p. 5. rec. num. 17. & in de donat. disc. 2.*

Habet etiam Papa tanquam Papa, aliam speciem officialium, & magistratum extra Curiam, nempe Nuntios assistentes, apud Imperatorem, ac Reges, aliosque supremos Principes, eisque, juxta pariter diversos stylos, vel temporum, ac rerum contingencias, jura seu facultates Legati conceduntur; Tam circa collationes aliquorum beneficiorum, ut præsertim occasione facultatum Nuntii Hispaniarum, conferendi beneficia non excedentia valorem 24. ducatorum.

D d

rum.

rū frequenter disputari contingit; *sub t. debent. plur.* Quam etiam circa aliquas dispensationes, aliasque gratias; Ac etiam juxta diversos stylos, quibus deferendum est, sunt Judices appellationis, & recursuum ab Ordinariis locorum; In iis verò Regnis, & principatibus, in quibus ipse Princeps non resideat, sed ejus Vicarius, vel alter supremus Magistratus, Papa deputat officiales sub nomine collectorum vel internuntiorum seu Residentium, qui quamdam Nuntiorum imaginem habent, eisque facultates majores vel minores communicari solent juxta diversos stylos. *de Nuntiis Apostolicis cum dicta distinctione tit. Miscellan. Ecclesiast. disc. 22. & 23.*

17 In principatu temporali, qui sub nomine Status ecclesiastici explicatur, deputat etiam Præfides & Gubernatores, qui magistratus merè seculares reputantur, iique pro frequentiori contingentiâ, in Prælaturæ statu constituti, sunt, exceptis parvis Civitatibus, & locis, in quibus deputantur simplices togati cum illa subordinatione, de qua habetur infra agendo de Tribunali Consultæ. *infra disc. 25.*

18 Aliquando tamen in casibus particularibus eisdem Gubernatoribus communicari solent facultates procedendi etiam contra clericos, & personas ecclesiasticas, unde propterea dicta mixtura utriusque potestatis verificatur, ut etiam in Gubernatore Urbis praxis frequenter docet ut loco citato advertitur.

19 Ipsius autem Papæ, magna, & continua est occupatio, adeò ut nimis laboriosum, ac onerosum munus reputetur; Siquidem ultra adeò frequentes, & longas occupationes spirituales in cultu divino, in Capellis scilicet, & processionibus, aliisque functionibus hujusmodi singulis diebus, ordinarias, & extraordinarias habet occupationes, quæ totam penè diem absorbent; Qualibet enim die, postquam missam celebravit, atque divinum officium recitavit, audit Datarium pro beneficiorum provisionibus, aliisque negotiis pertinentibus ad Datarium de quibus infra in ejus Rubrica, & supplicationes signat; Et expedito Datario, audit Secretarium brevium, aliaque expedit negotia pertinentia ad istam Secretariam, de qua pariter infra in ejus Rubrica agitur, signando minutas; Istaque occupatio est continua singulo quoque mane, quando non sint dies solemnes in quibus Capellis, aliisque divinis vacandum fit.

Prout singulis diebus, post prandium, vel alia statuta hora, audit dictum Cardinalem superintendentem generalem tanquam primum, magisque fiduciarium ministrum, atque cum eo de gravioribus negotiis agit, nec non Secretarium Status; Deindeque Secretarium memoria- lium, & Auditorem, domesticum alioque audit. Palatii Officiales, pro negotiorum qualitate; Istaque occupationes sunt continuæ singulis diebus.

Discontinuæ verò sunt; Die Lunæ de manè tenetur Consistorium, in quo ut in Consistorii rubrica sequenti, advertitur, Cardinales auditi; Ut etiam eos audire solet in aliis Cardinalitibus Congregationibus de quibus infra; Die Martis, alternatim habetur Signatura Gratiæ, & Congregatio examinis Episcoporum; Die Mercurii est audientia generalis officialium, nempe Gubernatoris Urbis; Auditoris Camerae, Thesaurarii Generalis, Senatoris Urbis; Vicegerentis;

Secretariorum Congregationum; Præfectorum annonæ, & gratiæ, plurimumque aliorum officialium; pro negotiorum qualitate; Die Jovis, habetur coram eo Congregatio Inquisitionis universalis, quæ Sancti Officii dicitur; Die Veneris audit plures Oratores Principum, juxta eorum ordinem, ac distributionem; Die Sabbati audit quoque plures alios Principum, & Civitatum, Oratores, nec non denuò audit dictos Officiales vel eorum aliquos pro negotiorum urgentia; Et die Dominico, quando Cappellæ impedimentum non adfit, audit Episcopos venientes ad limina ac etiam Generales aliosque superiores Religionum; Atque in singulis diebus in iis spatiis, quæ supersint, privatas præstat audientias; Ultra audientias extraordinarias Oratorum Principum, Cardinalium, & officialium; Ac etiam ultra extraordinarias Congregationes, quæ coram eo haberi solent in aliquibus anni temporibus super Canonizationibus, vel Beatificationibus; Aut in negotiis pertinentibus ad Congregationem propagandæ fidei; Vel in negotiis Status, aut publicæ annonæ cum similibus; Et quandoque; juxta diversos Pontificum stylos (nimium quidem commendabiliter,) ex improviso coram eo evocari solent, Rota, Camera, Signatura Justitiæ; Et alia Tribunalia, ut audiat quomodo causæ bene examinentur, ac justitia ministretur; Ideoque (ut præmissum est) occupatissimum, & laboriosissimum est munus, quod exercetur, vel quod exerceri debet. Mutantur autem quandoque dies aliquarum enarratarum functionum, præsertim Consistorii, & examinis Episcoporum, ob impedimenta, quæ in consuetis diebus contingant, sive quod ita exigat negotiorum urgentia, ob quam Consistorium extraordinarium convocare congruat.

Atque ultra dictas occupationes, alias plures patitur, pro extraordinariis contingentis, pro quibus, etiam singulis diebus, & horis, epistolas seu apodissas certioratorias recipit à Cardinalibus, & ab Oratoribus Principum, ac etiam ab officialibus prædictis, & præsertim à Gubernatore Urbis; Immo aliqui nimium vigilantes Pontifices studere solent, atque solliciti esse, ne ab officialibus, & ministris circumveniantur, etiam à privatis civibus, vel à religiosis viris, ita per hujusmodi certioratorias literas vel apodissas, occultò certiorati de iis quæ contingant; Ac etiam Procuratorem fiscalem, & Barisellum, aliosque inferiores ministros, ut potè bene informatos ad audientiam admittere quandoque solent, quoniam Princeps omnia scire debet, quæ contingunt, quamvis plurimum notitiam non habere, frequenter dissimulare expediat.

Ex hac autem continua audientia, & applicatione Pontificis per seipsum; Ac etiam ex eo quod sit Princeps, qui à statu privato, per gradus ad illum apicem evehctus est, ideoque bene informatus, valde proficui resultant effectus, atque revera optimum est hujus principatus regimen civile, seu pacificum (non tamen in belligeris, in quibus clericorum, & ecclesiasticorum, nulla, vel parùm felices esse solent partes: ita forte ipso Christo Domino disponente,) Rarè siquidem fortè inveniuntur magnæ, ac metropolitice Civitates, quæ tot magnates ac nobiles, & potentes viros habeant, in quibus nulla audiatur pauperis ac popularis oppressio, sed quod æqua-

liter

liter, cuilibet jus suum tribuatur, atque à maximo ad minimum, æqualis sit justitiæ, & obedientiæ sarcina; (Cum ea tamen circumspeditione, quam ubique, ex quadam congruentia praxis docere videtur in Oratoribus Principum ut infra in eorum particulari rubrica advertitur); Atque per universum Statum ecclesiasticum, illum præsertim, qui immediatè regitur per Gubernatores, & Præsides, sub directione illius valde proficiat Congregationis, quæ Consula dicitur, de qua infra in ejus particulari Rubrica *infra dicto disc. 25.* rectè verificatur id, quod sacra Scriptura de temporibus Salomonis refert, quod scilicet quilibet libere vivat sub sic sua & sub vite sua, (quod facit Deus ut semper conservetur, ut conservandum speratur, Pontificibus in hac vigilantia perseverantibus.)

Nimium quoque pro hoc optimo, vereque exemplari civili regimine, prodest eximia qualitas ministrorum, ac operariorum, ac præsertim Præsidium, & Gubernatorum localium, qui præsidatus, & gubernia, non affectant, neque emunt ad lucrum, & ditationem, ut justitiam vendant, vel criminum punitionem delinquentes cum pecunia re limant, dum sunt viri nobiles, & divites in Prælatu: & statu constituti, hujusmodi munera assumentes, & exercentes pro solo merito, atque ut ita gradus sibi constituant ad majora munera, primariaeque dignitates, non autem ut in guberniis, cum ipsorum emolumentis, vivant, vel lucentur; Quinimò potius de proprio, magis, ac notabiles sumas erogando, non solum eorum concedenti, & honorifica sustentatione, atque pro Principum, & Magnatum splendidis hospitacionibus nomine Papæ, eorum sumptus; Sed etiam quandoque notabiles summas de proprio erogando in diligentibus, pro habendis, ac puniendis malefactoribus, ac delinquentibus; Ut etiam in Curia in tot Prælatibus, qui munera & judicaturas exercent, praxis docet, ut agendo præsertim de Tribunalibus utriusque Signaturæ, ac Rotæ, & Camera inferius advertitur; Istaque revera est in aliquibus principibus petra scandalorum, quod scilicet Judices, & Gubernatores, ac Præsides, alique officiales munera, & officia affectant, ad solum lucrum & ditationem quod manifestam habet implicantiam cum re: & justitiæ administratione, rectè quoque regimine Reipublicæ.

Præsertim verò, nostra ætate istam compactionem docuit casus pestis quæ aliquas Italiae partes adeo vexavit, dum in Urbe, quamvis nimium grassata esset, nullum penitus inconveniens visum, vel auditum est, tam circa omnium victualium consuetam affluentiam, liberumque commercium, absque aliqua pretiorum alteratione, quam etiam circa infirmorum curacionem, & mortuorum sepulturam, de nocte, absque aliquo clamore, vel tumultu, adeo ut, in tam notabili strage hujus divini belli, nec unum quidem cadaver visum fuerit per Civitatem; Idque ex vigilantia Congregationis desuper constitutæ, ex iis Cardinalibus, qui occasione legationum, vel guberniorum, magnam habeant peritiam in regimine hujus temporis calamitosi, occasione alterius belli divini, quod aliquas Italiae superiores partes prius vexaverat; Ac etiam, ob nimiam vigilantiam, & assistentiam Prælatorum, qui desuper deputati fuerant in lazareto, & in singulis regionibus, & contractibus, dum non

Card. de Luca. Relatio Curia Romana.

solum exactissimam adhibebant personalem operam, ac diligentiam, omnino gratuitam absque minima, ne quidem imaginabili utilitate; Verum etiam erogabant notabiles summas de proprio ære, in eleemosynas, ac subventiones indigentium; Nimium quoque cooperante omnimoda æqualitate exactissimæ obedientiæ, in qua Magnates, ac primarii viri intimos, ac plebeos vincebant; Ac etiam ob severam irremissibilem punitionem aliquorum inferiorum operariorum, qui non bene in proprio munere se gererent; Et in summa, ut ab officialibus, ac regentibus absint sordes, quarum mixtura nunquam bonum regimen Reipublicæ producere potest.

Et licet ab aliquibus dici soleat, quod istæ bonæ Prælatorum operationes non ex virtute charitatis & justitiæ, sed ab ambitione proveniunt, Eis tamen replicari potest, quod pro bono Reipublicæ gubernio, ac justitiæ administratione effectus attendi debet, non autem causa, dum apud Deum, & in foro interno, ex sanctorum Patrum testimonio, non virtus, sed causa virtutis attendi debet, sed apud homines, atque in foro externo, effectus, vel exercitium virtutis, non autem causa desideratur.

DISC. V.

De Consistorio, & de causis, ac negotiis, quæ in eo tractari solent; Ac etiam de Collegio Cardinalium, eorumque jurisdictione, & prærogativis; Et de Congregatione consistoriali.

SUMMARIUM.

- 1 De vocabulo Consistorii quid significet.
- 2 De duplici specie Consistorii.
- 3 De Consistorio solemniter publico.
- 4 De functionibus quas in eo faciunt Advocati consistoriales.
- 5 De Consistorio semipublico.
- 6 De Consistorio secreto, & qua die celebretur.
- 7 De modo accessus ad Consistorium.
- 8 De audientia, quam Papa præstat Cardinalibus in Consistorio.
- 9 De negotiis, quæ tractantur in Consistorio, & præsertim de promotione Cardinalium.
- 10 Quando dicuntur veri & perfecti Cardinales.
- 11 De aliis solemnitatibus in promotione Cardinalium.
- 12 Quæ persona soleant ad hanc dignitatem promoveri.
- 13 Quare Regulares aliquando promoveantur.
- 14 Et de eorumdem promotione ad Episcopatum.
- 15 De provisione Ecclesiarum Cathedralium, & Metropolitanarum.
- 16 De Episcopatibus titularibus in partibus infidelium.
- 17 De modo promotionis Episcoporum actualium.
- 18 Monasteria consistorialia providentur in Consistorio.
- 19 De traditione pallii.
- 20 De dimissione Episcopatum.
- 21 De creatione Legatorum Apostolicorum.
- 22 De novis erectionibus vel unionibus Cathedralium.
- 23 De quibus aliis negotiis in Consistorio tractetur.